

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Nytaarsnat eller Blik paa Kristendom og Historie

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "Nytaarsnat eller Blik paa Kristendom og Historie", i Grundtvig, N. F. S.: *Grundtvigs værker*, Faculty of Arts, Aarhus University. Onlineudgave fra Grundtvigs Værker: https://tekster.kb.dk/text/gv-1810_149-com-root.pdf (tilgået 24. april 2024)

Anvendt udgave: Grundtvigs værker

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen](#)

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

jubilæumsfest; her: faderens 50-års præstejubilæum.

bære frem, bringe.

daler, aftager i styrke (hjælpeverbet viser poetisk eller højtidelig stil).

blomst, der kommer frem på en tid, hvor jorden normalt er dækket af sne; vintergæk.

glorie.

dvs. det jordiske menneskes.

dvs. at fortjene retfærdighed gennem gode gerninger som katolikkerne, hvad Luther bekæmpede.

præst, som har 50-års jubilæum.

Luthers (latinsk genitivendelse).

omdømmet, ryet.

jubilæumsfest.

her: digtningens hæderspris.

lånt, påtaget, uægte.

tåbeligt.

her: gudbilledligheden, dvs. Guds billede i mennesket.

syndefaldet.

for at.

skjulte; uudgrundelige.

også.

således.

snart.

allerede; ganske, netop.

efterkommere.

bånd, et barn ledes eller føres i, mens det lærer at gå.

vid, dvs. I skal vide (imperativ pluralis).

tåbelighed.

sikkert, bestemt.

således, sådan.

har (præsens pluralis).

fra lærdomscenteret i oldtidens Alexandria.

fuldbyrdet, gennemført.

endnu.

med sikkerhed, utvivlsomt.

her: samtidens.

netop ligesom.

undertvinge fornuften.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

syndefald.

de sprog, som ikke mere tales af et folk, her: hebræisk, oldgræsk og latin.

dvs. ved egen hjælp.

ubefæstede.

forskellige.

følger af sig selv, er selvindlysende.

vandre lettere planløst.

genfærd, ånder af helte.

rive mig med sig.

herfor, for det.

bog med litterære småting, digte, noveller og lign., der udkom omkring nytår.

vanæret.

i afmagt, kraftesløshed, svækkelse.

mere fuldstændigt.

behov.

skadeligt; tåbeligt.

dvs. det at knurre, give udtryk for utilfredshed.

forbande.

ændrer holdning, skifter mening.

synger om (hjælpeverbet viser poetisk eller tilstræbt gammeldags stil).

digtekunstens.

virksomhed, gerning; hensigt, mening.

var til stede, befandt sig.

digtekunst, digtning.

endnu.

her: ser ud som, gør indtryk af.

sank (præteritum pluralis).

evne, formå, være i stand til.

dvs. styrke.

sådan.

(hjælpeverbum, der viser poetisk eller tilstræbt gammeldags stil).

således.

her: går (poetisk eller tilstræbt gammeldags sprogbrug på Grundtvigs tid).

besværgende, koglende, forheksende.

ligesom.

gik (præteritum pluralis af 'gange').

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

her: skikkelserne (i digtningen); genfærdene, ånderne.

mange gange.

med sikkerhed.

går hen (poetisk eller tilstræbt gammeldags sprogbrug på Grundtvigs tid).

meget.

går (poetisk eller tilstræbt gammeldags sprogbrug på Grundtvigs tid).

virksomhed.

intelligens, intellektuel skarpsindighed.

låner.

belønner; gengælder, straffer.

også.

vildledt, bedraget; forført.

vågn op (imperativ pluralis).

bestemt, helt sikkert.

lad (imperativ pluralis).

går (poetisk eller tilstræbt gammeldags sprogbrug på Grundtvigs tid).

den evige lykke.

får (tilstræbt gammeldags sprogbrug på Grundtvigs tid).

snart.

her: malet frise af våbenskjolde.

(fyldord i vers, der viser poetisk stil).

hvælvede.

her: øverste del af væggen.

således.

minde- eller gravsten fra den nordiske oldtid, her: billede på kirken med dens gravmæler.

her muligvis: at gå ærens vej, at vinde berømmelse og anseelse.

helt; kriger.

indtraf i, faldt sammen med.

bestemt, helt sikkert.

plan(er).

mon.

åbnede.

her: samtiden.

indgå (poetisk eller tilstræbt gammeldags sprogbrug på Grundtvigs tid).

vagterne.

gravlagte.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

jordiske rester.

så; således.

gengav, indhuggede.

foran.

adelsmands, person af fornem stands.

her: i et billede i fantasien eller evt. i en vision.

kort.

bælte.

det tunge sværd (udeladelse af artikel pga. versificeringen).

voldshandlinger, overgreb.

tidsalder.

adelsmand, person af fornem stand.

Absalons grav lå oprindeligt foran klosterkirkens højalter, men alteret er senere flyttet, så gravstenen nu som på Grundtvigs tid befinder sig bag alteret.

højalteret (gammel bøjningsform af 'høj').

endnu.

bestemt, helt sikkert.

bagvendte; forstyrrede.

her: som om.

den i landet almindeligt udbredte sygdom.

bevirker, forårsager, fremkalder.

danske konge.

krigsbedrifter.

navnet kommer etymologisk af gr. Christoforos, dvs. 'Kristusbærer'.

her: trone.

sand gudsfrygt, dvs. menneskets følelse af afmagt over for Gud og deraf følgende kærlige og ærbødige lydighedsfølelse.

historien (personificering).

her: råder for, hersker over.

dvs. Margrete 1.

dvs. i rækken af gravmæler.

syede, udbedrede.

kyndig, dygtig.

frygt, ængstelse.

eller om.

sov (imperativ pluralis).

krigerne; heltene.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

her: helte.

le ad, gøre nar af.

tidsalder.

netop ligesom.

også.

dvs. end det som det sløve eller oplyste blik ser i folkets guder.

klare, oplyste.

tidsalder med hedninge.

her: samtid.

her også: synet på, måden at opfatte på.

brod, stikkeorgan hos insekter.

åbent.

mistede.

tilhængere af den evangelisk-lutherske reformation, indført i Danmark 1536.

skete det således.

jerer.

en af de ældste adelsslægter og den største danske middelalderslægt, som havde betydelig indflydelse frem mod og under enevælden.

en af de ældste adelsslægter, som i sig selv bestod af flere slægter.

dronning Sophie.

her: gamle folkeviseoptegnelser.

udvekslede ord, samtalede.

genrebetegnelse for folkeviser, specielt folkeviser om helte.

dér; da.

(ubestemt stedsangivelse, folkevisestil).

dvs. skabelsen af verden på seks dage if. 1 Mos 1; her en henvisning til Anders Arrebos *Hexaëmeron* (1661).

allerede.

danskernes sprog.

Niels Juel, der vandt slaget ved Køge Bugt den 1. juli 1677, og hans bror, gehejmeråd Jens Juel, der medbragt om bord på admiralskibet havde en tilladelse til broderen om at handle efter omstændighederne.

historie.

livsvilkår, bestemmelse.

tidsalders.

henvisning til Jørgen Sorterups digtsamling *Nye Helte-Sange* (1716).

sorgfuld.

dvs. viser i den populære hyrdepoetiske genre.

blødgør; mildner.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

dvs. parodier på vers; henvisning til Ludvig Holbergs parodiske epos *Peder Paars* (1719-1720).

dvs. de populære skillingsviser.

(lod) sig bemærke, komme til syne.

den danske hær.

tavle, hvor regnestykker eller regnskabsposter skrives op; regnebræt.

med sikkerhed.

begravede.

dvs. der begyndte at være en trussel mod gamle Danmarks liv.

da.

dronning Margretes søn Oluf.

genfærd, genganger.

bo.

slægtskab.

gerning.

slægtninge; efterkommere.

lad (imperativ pluralis).

gå (poetisk eller tilstræbt gammeldags sprogbrug på Grundtvigs tid).

endnu; yderligere.

her: kirkeklokken.

ethvert andet.

dvs. 'Kom!' el. lign. (angiver opfordring).

lad os stemme i! (imperativ pluralis).

ligesom.

(hjælpeverbum, der viser poetisk stil).

befrier.

helt.

dvs. skal du vove (underforstået hjælpeverbum).

dvs. dengang da hanen galede ved midnatstide ved Jesu fødsel.

uden.

i høj grad, meget.

sådan.

dvs. guddomsstyrke.

skjold med mærker, der viser ejerens identitet og magt; våbenmagt.

ikke (i ledsætning efter forudgående nægtende hovedsætning i ældre sprog).

uden, fri for.

også.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

dvs. styrke.

forløste, befriede.

syndige.

(fyldord næsten uden betydning, der viser poetisk stil).

inden for.

sådan, på denne måde.